

ՀԱՅԿ ԱՐԱՄՅԱՆ

Երևանի քաղաքապետարանի Արաբկիր վարչական շրջանի ղեկավարի աշխատակազմի իրավաբանական բաժնի գլխավոր մասնագետ

ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ՕՊԵՐԱՏԻՎ-ՀԵՏԱԽՈՒՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՈՐՈՇ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ

Հայաստանի նորանկախ հանրապետության ձևավորումից ի վեր զգալի տեղաշարժեր են տեղի ունեցել ինչպես տնտեսության, այնպես էլ մարդկային գործունեության ամենատարբեր ոլորտներում, ինչով էլ պայմանավորված՝ ի հայտ են եկել մարդկային գործունեության այնպիսի ձևեր, որոնք վտանգ են ներկայացնում մարդու կյանքի և առողջության, հասարակության և պետության անվտանգության, այլ անձանց իրավունքների և շահերի պաշտպանության համար: Հաշվի առնելով նշված զարգացումները՝ օրենսդրի կողմից գործունեության նման ձևերը դիտարկվել են որպես հանցավոր և ամրագրվել են Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում: Հարկ է նշել նաև, որ պայմանավորված հանրապետության սոցիալ-տնտեսական կյանքում անընդհատ տեղի ունեցող անկայուն փոփոխություններով՝ նկատվել է նաև որոշ հանցագործությունների կատարման տոկոսային աճ: Որպես նշված բացասական միտումների կանխարգելիչ գործոն՝ պետք է դիտարկել օրենսդրության «ձկունությունը», որի տակ անհրաժեշտ է հասկանալ օրենսդրության այնպիսի հետևողական կատարելագործումը, որն առավելագույնս պատշաճ ձևով կարձագանքի հասարակությունում տեղի ունեցող սոցիալ-տնտեսական փոփոխություններին և թույլ կտա ճիշտ իրավական գնահատականի արժանացնել մարդու կողմից դրսևորվող վարքագիծը: Օրենսդրության կատարելագործումը քրեական դատավարության բնագավառում հատկապես զգույշ և լուրջ մոտեցում է պահանջում, քանի որ անհրաժեշտություն է առաջանում համադրելու երկու կարևոր խնդիրներ՝ 1) արդյունավետ պայքարը հանցագործությունների դեմ և 2) մարդու իրավունքների խախտումների բացառումն ու այդ իրավունքների իրականացման սահմանների հնարավորինս քիչ չափով սահմանափակումը: Նշված խնդիրների լուծումների միջակայքում է գտնվում օպերատիվ հետախուզական գործունեությունը, որի արդ-

յունքները կարող են մի կողմից օգտագործվել հանցագործությունների կանխարգելման և բացահայտման նպատակով, իսկ մյուս կողմից դրանք կարող են խոչընդոտներ չստեղծել անձանց իրավունքների ազատ իրականացման առումով:

Այսօր քրեական դատավարությունում օպերատիվ հետախուզական գործունեության արդյունքների (այսուհետև՝ ՕՀԳ) օգտագործման, ընդհուպ դրանց դատավարական սպառնալուծների նշանակություն տալու գաղափարը լայնորեն զարգանում է տեսաբանների շրջանում: Այդ կապակցությամբ առաջնահերթ նշանակություն են ձեռք բերում տեսության կողմից մշակված գաղափարների ներմուծումը քրեական դատավարությունում և ՕՀԳ արդյունքների օգտագործման իրավական հիմնավորվածությունը: Կազմակերպված հանցավորության առկայության պայմաններում արևմտյան առաջադեմ իրավական պետություններում յուրովի մոտեցում է ցուցաբերվում օպերատիվ հետախուզական գործունեության արդյունքների օգտագործման նկատմամբ: Օրինակ՝ ԱՄՆ-ում ոստիկանական օպերատիվ գործունեության արդյունքները դատարանների մեծամասնությունը դիտարկում է որպես սպառնալուծ: Իսկ օրինակ, Անգլիայում քրեական գործերով օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների ժամանակ կիրառվում են ժամանակակից ձայնակլանիչ տեսանկարահանման ազդանշանային համակարգեր, որոնց կիրառման համար դատարանի թույլտվությունը չի պահանջվում¹:

Համաձայն «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի՝ Հայաստանի Հանրապետությունում օպերատիվ-հետախուզական գործունեությունը մարդու և քաղաքացու իրավունքներն ու ազատությունները, պետական ու հասարակական անվտանգությունը հակաիրավական ոտնձգություններից պաշտպանելու նպատակով՝ օրենքով նախատեսված համապատաս-

www.lawinstitute.am

խան մարմինների կողմից օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների անցկացումն է²։

ՕՀԳ-ը պետական գործունեության ինքնուրույն տեսակ է, որն իրականացվում է համապատասխան պետական մարմինների օպերատիվ ստորաբաժանումների կողմից, որոնք լիազորված են կատարելու որոշակի գործողություններ և կրելու պարտականություններ։ Ըստ Վ.Պ. Խոմկովի՝ օպերատիվ-հետախուզական մարմինների գործունեությունը հանցագործության դեմ պայքարի անհրաժեշտ միջոց է՝ պայմանավորված քողարկման տարբեր միջոցների կիրառմամբ, որոշակի տեսակի հանցագործությունների նախապատրաստմամբ և կատարմամբ³։ ՕՀԳ բովանդակությունը կազմում է օպերատիվ աշխատակիցների կողմից օրենքով սահմանված հիմքերի առկայության դեպքում իրականացվող օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների (այսուհետև ՕՀՄ) իրականացումը։ ՕՀԳ-ն իրականացվում է առավելապես ոչ հրապարակային և գաղտնի կերպով, ինչը դրա արդյունավետ գործունեության ծավալման կարևոր երաշխիք է։ Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության նպատակների մեջ իրենց կարևորությամբ առանձնանում են այն խնդիրները, որոնք առնչվում են հանցագործությունների հետ, և որոնց արդյունավետ լուծումը բխում է քրեական դատավարության շահերից։ Այդ խնդիրների թվին են պատկանում հանցագործությունների հայտնաբերումը, բացահայտումը, կանխումը և խափանումը, հանցագործությունը նախապատրաստող, կատարող կամ կատարած անձանց հայտնաբերումը։ ՕՀԳ և քրեական դատավարության խնդիրների համեմատական վերլուծությունը ի հայտ է բերում վերջիններիս միջև գոյություն ունեցող օրգանական կապը։ ՕՀԳ և քրեական դատավարության կապն արտահայտվում է նրանում, որ ՕՀԳ-ն՝ որպես պետական գործունեության ինքնուրույն տեսակ, կոչված է աջակցելու քննչական և դատախազության մարմիններին՝ հանցագործությունների բացահայտման և խափանման գործում։ Այս մոտեցումը մանրամասնորեն հիմնավորվում է իրավաբանական գրականության մեջ ՕՀԳ-խնդիրների վերաբերյալ արտահայտված տեսակետներում։ ՕՀԳ արդյունքների հասկացության վերաբերյալ իրավաբանական գրականության մեջ իրենց տեսակետներն են արտահայտել այնպիսի հեղինակներ, ինչպիսիք են Վ.Մ. Սեչկովը, Վ.Լ. Պոպովը, Ե.Ա. Դուլյանը, որոնք առաջարկում են ՕՀԳ-ի արդյունքներն ընկալել որպես ՕՀՄ-ի շրջանակներում օրենքով նախատեսված կարգով ձեռք

բերված տեղեկություններ, փաստական տվյալներ⁴։ Իսկ Վ.Գ. Սամոյլովը նշում է, որ ՕՀԳ-ը նպաստում է քրեական իրավունքի նորմերի և քրեադատավարական գործունեության արդյունավետ իրականացմանը⁵։

Ինչպես բխում է արտահայտված տեսակետներից, ՕՀԳ արդյունքների օգտագործման գաղափարը ստեղծում է օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների իրականացման համապատասխան իրավական մեխանիզմ, որի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հանցագործությունների (մասնավորապես լատենտային հանցագործությունների և կազմակերպված խմբավորումների կողմից կատարվող հանցագործությունների) բացահայտմամբ և խափանմամբ։

ՕՀԳ արդյունքները, «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի համաձայն, ձեռք բերված տեղեկություններն են նախապատրաստվող, կատարվող կամ ավարտված հանցագործության հատկանիշների, անձանց վերաբերյալ, որոնք նախապատրաստում, կատարում կամ կատարել են հանցագործություններ և թաքնվում են հետաքննության, քննչական, դատական մարմիններից։ ՕՀԳ արդյունքները դատավարական առումով իրենցից ներկայացնում են օպերատիվ ճանապարհով ստացված տվյալների միասնության վրա հիմնված տեղեկատվություն։

Միաժամանակ, համաձայն ՀՀ քր. դատ. օր-ի 124-րդ հոդվածի՝ սպացուցումը՝ գործի օրինական հիմնավորված և արդարացի լուծման համար նշանակություն ունեցող հանգամանքներ բացահայտելու նպատակով սպացույցներ հավաքելը, ստուգելը և գնահատելն է։ Քրեական գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստերի, հանգամանքների հաստատումը անհնար է պատկերացնել առանց ՕՀՄ իրականացնելու և ՕՀԳ արդյունքների կիրառման։ ՕՀԳ արդյունքները կարող են հիմք ծառայել բազմապիսի սպացույցների ձևավորման համար⁶։ Քրեական գործով սպացուցման նպատակով ներկայացված օպերատիվ տվյալները պետք է նպաստեն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի պահանջներին համապատասխանող սպացույցների ձևավորմանը։ Իրավաբան գիտնականների մի խումբ հակված է ՕՀԳ արդյունքները ճանաչել որպես սպացույց միայն որոշակի պայմանների պահպանման դեպքում։ Այսպես՝ Ս.Ա. Շեյֆերը տեսականորեն ընդունում է վերաբերելիության և թույլատրելիության հատկանիշներ

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

րով օժտված ՕՀԳ արդյունքների՝ որպես ապացույց օգտագործումն այն դեպքերում, երբ ՕՀԳ սուբյեկտը, որպես հետաքննության մարմին, քրեական դատավարության շրջանակներում օրենքով օժտված է իրավագործությամբ՝ իրականացնելու օպերատիվ հետախուզական միջոցառումներ: Ըստ Ս.Ա. Շեյֆերի՝ օրենքով սահմանված մարմնի կողմից օրենքի շրջանակներում և դրան խիստ համապատասխան կատարված օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների արդյունքում ստացված տվյալները հետագայում կարող են դառնալ իրեղեն ապացույցներ⁷:

Գ.Ն. Կոզակը և Ե.Բ. Միզուլիանան, հետևելով Ն.Ս. Կիպենսին, ևս հակված են կարծելու, որ օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների արդյունքում ձեռք բերված տվյալները կարող են հանդես գալ որպես ապացույց, եթե դրանք ձեռք բերելիս պահպանվել են տվյալ ոլորտը կարգավորող օրենսդրական ակտի դրույթները: Վերջինիս կարծիքով, եթե օպերատիվ հետախուզական միջոցառումները կատարվել են օրենսդրության դրույթների խախտմամբ, ապա նմանատիպ գործունեության արդյունքում ստացված առարկաները և փաստաթղթերը չեն կարող կցվել քրեական գործին և հանդես գալ որպես ապացույց⁸: Ի հակադրություն արտահայտված կարծիքների՝ Կ.Բ. Կալինովսկին այդպիսի եզրակացությունը միանշանակ չի համարում: Ըստ նրա, օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների իրականացման կարգի խախտումը միշտ չէ, որ հանգեցնում է դրանց արդյունքների՝ որպես ապացույցի կիրառման անթույլատրելիությանը: Իր կարծիքը հիմնավորելու համար Կ.Բ. Կալինովսկին օրինակ է բերում աշխատանքից հեռացված օպերատիվ աշխատակցի կողմից կատարված հանցագործության նկարահանման դեպքը: Ըստ նրա, թեև նյութերը ձեռք են բերվել օպերատիվ միջոցառում իրականացնելու իրավասություն չունեցող սուբյեկտի կողմից, այդուհանդերձ, այդ նյութերը կարող են կցվել գործին և ծառայել որպես ապացույց⁹:

Կարծում ենք, որ քրեական գործերով ապացուցման նպատակով ներկայացված ՕՀԳ արդյունքները պետք է նպաստեն քրեադատավարական օրենսդրության պահանջներին համապատասխանող ապացույցների ձևավորմանը: Միանալով Գ.Ն. Կոզակի, Ե.Բ. Միզուլիանայի և Ս.Ա. Շեյֆերի կարծիքներին և հաշվի առնելով Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջները՝ մենք ևս աջակցում ենք այն տեսակետին, որ օպերատիվ հետախուզական եղանակով ձեռք բերված փաստական տվյալներն

ինքնին առանց քրեադատավարական կարգով հաստատման ապացույց համարվել չեն կարող:

Օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների իրականացման ժամանակ բացակայում են դատավարական երաշխիքները տեղեկատվության հավաստիության վերաբերյալ: Այդ պատճառով, «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը որոշակի վերապահումներով նշում է, որ, օպերատիվ-հետախուզական գործունեության արդյունքները, որոնք ձեռք են բերվել օրենքով սահմանված կարգով, հանդիսանում են ապացույցներ, բացառությամբ օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին, 2-րդ, 6-րդ և 9-րդ կետերով նախատեսված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքների (օպերատիվ հարցում, օպերատիվ տեղեկությունների ձեռքբերում, իրերի և փաստաթղթերի հետազոտում, անձի նույնացում): Այսպիսով՝ օրենսդրությունն ընդհանուր առմամբ թույլ է տալիս օգտագործել ՕՀԳ արդյունքներն ապացուցման գործընթացում՝ միևնույն ժամանակ սահմանելով բացառություններ:

Ներկայիս պրակտիկայում հանցագործությունների քննության գործում ձևավորվել են ՕՀԳ արդյունքների կիրառման որոշ ուղղություններ՝ ՕՀԳ արդյունքների օգտագործումը քրեական գործ հարուցելու հարցի լուծման ժամանակ, քննչական գործողությունների նախապատրաստման և իրականացման համար առավել նպատակահարմար տակտիկական մեթոդների կիրառման շրջանակը որոշելիս, քրեական գործով ապացուցման գործընթացում ՕՀԳ արդյունքների՝ որպես փաստական տվյալների աղբյուր օգտագործելիս: ՕՀԳ արդյունքները, որոնք ներկայացվել են քրեական գործ հարուցելու հարցի լուծման համար, պետք է բավականաչափ տեղեկություններ պարունակեն այն մասին, թե երբ, որտեղ և ինչ հանգամանքներում է կատարվել արարքը և այն ինչ հանցագործության հանցանշաններ է պարունակում, տեղեկություններ անձի (անձանց) վերաբերյալ, ով (որոնք) կատարել այն (եթե հայտնի է), հանցագործության ականատեսների վերաբերյալ (դրանց առկայության դեպքում), հանցագործության հետքերի առարկաների գտնվելու վայրի մասին: Քննչական և դատական գործողությունների նախապատրաստման և իրականացման համար ներկայացված ՕՀԳ արդյունքները պետք է պարունակեն տվյալներ այն անձի մասին, ով թաքնվում է նախնական քննությունից և դատարանից, կամ տիրապետում է քրեական գործի համար նշանա-

www.lawinstitute.am

կուրսում ունեցող փաստերի և հանգամանքների, հանցագործության կատարման միջոցների գտնվելու վայրի, հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված գումարի և թանկարժեք իրերի վերաբերյալ տեղեկատվության: Քրեական գործով ապացուցման նպատակով ներկայացված ՕՀԳ արդյունքները պետք է թույլ տան ձևավորելու քրեադատավարական օրենսդրության պահանջներին բավարարող ապացույցներ: Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ապացույցի վերաժված ՕՀԳ արդյունքները կարող են օգտագործվել ցանկացած հանգամանքի ապացուցման գործում: Պրակտիկայի ուսումնասիրությունները բերում են այն եզրահանգման, որ ՕՀԳ միջոցով ստացված տվյալները կարող են հիմք ծառայել հետևյալ ապացույցների ձևավորման համար՝ վկայի ցուցմունքների, իրեղեն ապացույցների և այլ ապացույցների: ՕՀՄ ժամանակ օպերատիվ աշխատակիցը կարող է տեղեկություններ հավաքել ինչպես անձամբ, այնպես էլ՝ անուղակիորեն՝ այլ անձանց միջոցով: Դա կարող է պատահել, օրինակ, կեղծ ապրանքի իրացման նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնելիս, հսկիչ գնման, հանցավոր խմբավորումների մեջ օպերատիվ ներդրման և այլ նմանատիպ գործողությունների ժամանակ: Օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների իրականացման շրջանակներում ստացված արդյունքները կարող են նաև ամրագրվել նյութական կրիչների՝ տեսաերկրագրերի, լազերային սկավառակների, ֆոտոթղթերի վրա: Նման եղանակներով ստացված տեղեկությունները նախ ամրագրվում են ՕՀՄ արդյունքում կազմված արձանագրություններում, ինչպես նաև օպերատիվ աշխատակցի հարցաքննության արձանագրությունում: Հարցաքննության ենթարկված անձանց ցուցմունքներում առկա փաստական տվյալները դառնում են գործով ապացույց, իսկ հարցաքննության արձանագրությունը՝ ապացույցի աղբյուր:

Օպերատիվ ծառայողական փաստաթղթերը, կազմված հանցագործություն կատարելու մտադրություն ունեցող անձանց գործողությունների հսկման, հսկիչ գնման, լուսանկարման արդյունքում, կարող են օգտագործվել քրեական դատավարությունում այնպիսի ապացույցների ձևավորման համար, ինչպիսիք են քննչական և դատական գործողությունների արձանագրությունները:

Օպերատիվ-հետախուզական միջոցառման արդյունքների արտացոլման պահանջը արձանագրություններում հանդիսանում է «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» Հայաստանի

Հանրապետության օրենքի պահանջ: Մասնավորապես համաձայն վերոնշյալ օրենքի 40-րդ հոդվածի՝ «օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումներն արձանագրում է դրանք անցկացնող պաշտոնատար անձը»: Արձանագրությունում պետք է նշվեն օպերատիվ-հետախուզական միջոցառման անցկացման տեղը, ժամանակը, հանգամանքները, օպերատիվ-հետախուզական միջոցառման անցկացնող օպերատիվ աշխատակցի, օպերատիվ-հետախուզական միջոցառման այլ մասնակիցների անունները, ազգանունները, պաշտոնները, ինչպես նաև այն անձանց (կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների) անունները և ազգանունները, որոնց վրա տարածվում են օպերատիվ-հետախուզական միջոցառման ընթացքում ձեռնարկված բոլոր գործողությունները այն հաջորդականությամբ, ինչպես որ դրանք կատարվել են, կիրառված գիտատեխնիկական մեթոդները և միջոցները, ինչպես նաև միջոցառման հետևանքով ձեռք բերված տեղեկությունները, նյութերը և փաստաթղթերը¹⁰: Այստեղ հարկ է ուշադրություն դարձնել այն հանգամանքին, որ ՕՀՄ արձանագրության իրավական բնույթը տարբերվում է քննչական և դատական գործողությունների արձանագրություններից: ՕՀՄ արձանագրության բովանդակային հիմքում ընկած է քրեական դատավարության մասնակիցների կողմից քրեական գործի համար նշանակություն ունեցող փաստերի և հանգամանքների անմիջական ընկալումը: Թերևս անհրաժեշտ է նշել, որ ՕՀԳ արձանագրությունն ինքնին չի կարող օգտագործվել ապացուցման գործընթացում որպես ապացույց, ինչն ուղղակիորեն բխում է ՀՀ քր. դատ. օր-ի 104-րդ հոդվածի 2-րդ մասից, ըստ որի՝ քրեական դատավարությունում որպես ապացույց դիտարկվում են միայն քրեական դատավարությունում քննչական և դատական գործողությունների արձանագրությունները, մինչդեռ նույն հոդվածում չի հիշատակվում ՕՀՄ արձանագրությունը:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ կարելի է նշել, որ օպերատիվ-հետախուզական գործունեության իրավական կարգավորվածությունը կարևոր նշանակություն ունի մարդու և քաղաքացու սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների պահպանման հարցում: Մարդու կյանքի, առողջության, իրավունքների և ազատությունների հասարակության անվտանգության պահպանման երաշխիքների իրացումը մեծամասամբ որոշվում են իրավական կարգավորվածությամբ, որի ուղղությամբ լուրջ քայլերի ձեռնարկման անհրաժեշտություն է նկատվում:

- ¹ Տե՛ս Գրոմով Н. Человек и закон. zakon.kuban.ru spec5html .
- ² Տե՛ս «Օսլերաաիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 3:
- ³ Տե՛ս Хомколов В.П. Организация управления оперативно-розыскной деятельностью // Закон и право. М., 1999. С. 56.
- ⁴ Տե՛ս Доля Е.А. Использование в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности. М., 1996. С. 77.
- ⁵ Տե՛ս Самойлов В.Г. Правовые, морально-этические основы и принципы ОРД ОВД. М., 1984. С. 145.
- ⁶ Տե՛ս Проблемы теории и практики оперативно-розыскной деятельности: Материалы научно-практ. конференции / Под ред. Горяинова К.К., Климова И.А. М.: ВНИИ МВД России, 2002. С. 53.
- ⁷ Տե՛ս Шейфер С.А. Использование не процессуальных познавательных мероприятий в доказывании по уголовному делу // Государство и право. 1997. № 9. С. 59.
- ⁸ Տե՛ս Козак Д.Н., Мизулина Е.Б. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации. М., 2002. С. 235.
- ⁹ Տե՛ս Калиновский К.Б. К вопросу об использовании результатов оперативно-розыскной деятельности в качестве доказательств по уголовным делам // Актуальные проблемы борьбы с преступностью в современных условиях. Матер. межвуз. научно-практ. конф. Санкт-Петербург, 22 мая 1997 года / Под ред. Латышева О.М., Сальникова В.П.. СПб.: Санкт-Петербургская академия МВД России, 1997. С. 186-189.
- ¹⁰ Տե՛ս «Օսլերաաիվ հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 40:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. «Օսլերաաիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենք: Ընդունվել է Ազգային ժողովի կողմից 22.10.2007թ.:
2. Գրոմով Н. Человек и закон. zakon.kuban.ru spec5html.
3. Хомколов В.П. Организация управления оперативно-розыскной деятельностью // Закон и право. М., 1999.
4. Самойлов В.Г. Правовые, морально-этические основы и принципы ОРД ОВД. М., 1984.
5. Доля Е.А. Использование в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности. М., 1996.
6. Проблемы теории и практики оперативно-розыскной деятельности: Материалы научно-практ. конференции / Под ред. Горяинова К.К., Климова И.А. М.: ВНИИ МВД России, 2002.
7. Шейфер С.А. Использование не процессуальных познавательных мероприятий в доказывании по уголовному делу // Государство и право. 1997. № 9.
8. Козак Д.Н., Мизулина Е.Б. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации. М., 2002.
9. Калиновский К.Б. К вопросу об использовании результатов оперативно-розыскной деятельности в качестве доказательств по уголовным делам // Актуальные проблемы борьбы с преступностью в современных условиях. Матер. межвуз. научно-практ. конф. Санкт-Петербург, 22 мая 1997 года / Под ред. Латышева О.М., Сальникова В.П.. СПб.: Санкт-Петербургская академия МВД России, 1997.
10. Комментарий к федеральному закону от 12 августа 1995 г. № 144-ФЗ „Об оперативно-розыскной деятельности“ (Постатейный) Вагин О.А., Исиченко А.П., Чечетин А.Е.

РЕЗЮМЕ

Некоторые основополагающие проблемы использования в уголовном процессе результатов оперативно-розыскной деятельности

Основываясь на юридической литературе, законодательстве Республики Армении, некоторых международно-правовых документах, в рамках статьи проведено изучение и объемный анализ ряда вопросов, касающихся результатов оперативно-розыскной деятельности.

В статье также рассмотрен ряд вопросов о направлении внедрения механизмов защиты государством прав и свобод человека и гражданина.

SUMMARY

Some problems concerning the results of operational investigation activities in criminal procedure.

Being based on legal literature, legislation of RA, certain international-legal documents, within the scope of the study made research and volumetric analysis of wide-ranging issues concerning the results of operational search activities.

The article also deals with number of questions on directions of implementation of citizens' rights and freedoms mechanisms by the state.